

پرتوی از قرآن

جلد دوم

تفسیر آیات سوره‌های آل عمران و نساء

سید محمود طالقانی

فهرست

سوره آل عمران

آیه ۱ تا ۹

صفحه ۵۹۳

رموز حروف جداگانه؛ نزول به حق؛ هدی و فرقان؛ رنج و عذاب دائم؛ وحدت و اراده و علم؛ محکمت و متشابهات؛ محکم و متشابه؛ قلب زائغ فتنه‌جو؛ تأویل کتاب؛ راسخان و اولوا الالباب؛ عمق ایمان راسخان؛ روایت درباره متشابهات.

آیه ۱۰ تا ۲۰

صفحه ۶۱۹

دوزخ افزایش جوئی؛ برجسته شدن تضاد و اعلام نهایت امر؛ بسط نفوس ایمانی در برابر نیروی مقام؛ تزئین شهوات؛ دامنه بی‌انتهای حب‌الشهوات؛ زینت خدایی و زینت شیطانی؛ پنج نام و نشان از بی‌نشانها؛ دریافت وحدت و قسط عالم؛ دین خدائی؛ کفر به منشأ کمال موجب سقوط است؛ تسلیم وجه به خدا و حاکمیت مطلق او.

آیه ۲۱ تا ۳۲

صفحه ۶۴۰

هم‌هدفی آمرین به قسط با پیامبران؛ به حاکمیت مطلق کتاب الله خوانده می‌شود؛ نصیبی که مایه غرور است؛ غرورهای که مسئولیت شیعه بودن را سلب می‌کند؛ کتاب جامع و میزان قسط؛ مشیت ایتاء یا نزع به کمال رسیده را ایجاد می‌کند؛ آن چه به دست او است خیر است؛ بهره در مسیر مشیت؛ وقایع‌گیری در برابر دشمن نیرومند؛ علم خدا قدرت او بر هر چیزی است؛ دریافت عمل خیر و بد؛ تبعیت از رسول نشانه محبت به خداست؛ محبت و ابعاد و مراتب آن؛ رویگرداندن از خدا کفر است و سقوط.

آیه ۳۳ تا ۵۱

صفحه ۶۶۹

مراتب محبت خدا؛ ابتلاء؛ اجتهاد؛ اصطفاء؛ رسالت مردان برگزیده؛ منشأ تولید و توارث چیست؛ انتقال صفات توارثی؛ علم ژنتیک و انتقال صفات ارثی؛ حقایق بالاتر از مرز انسان؛ توجه به پدیده‌ها انقلاب روحی به بار می‌آورد؛ آزادی از محیط آزادی در پی دارد؛ شیطان در چهره‌های گوناگون متولیان؛ گیاهان و گل‌هایی که نیاز به تقارب ندارند؛ محراب مقام درگیری است؛ روزی

خاص و ناشناخته مریم؛ انعکاسهای بی‌دری محیط‌گزینش؛ اوصاف خاص یحیی؛ شگفتی زکریا از بشارت فرشتگان؛ تقوا منشأ فزاینده‌ی قدرت روحی است؛ نقش زن در وراثت صفات غالب؛ قنوت و رکوع و سجود از غرور جلوگیری می‌کند؛ خبرهای غیبی بی‌سابقه را چه کسی گفت؟؛ هماهنگی کلمات آفرینش و مفاتیح غیب؛ روحی که به سوی مریم فرستاده شد؛ علت محرک ضدها چیست؟؛ نظام و رشته‌های پیوسته در زمین و آسمان؛ تعلیم عیسی در مدرسه آفرینش بوده است؛ رسالت مسیح سندی الهی دارد؛ شرط قبول آیه ایمان به منشأ آن است.

آیه ۵۲ تا ۶۸

صفحه ۷۱۷

همین که کفر احساس شد جهت‌گیری شروع می‌شود؛ پیوستگی در تعهد حرکت و تحول می‌آفریند؛ غفلت از قوانین تکامل و حرکت حیات مکر خدا است؛ وفات عیسی مانند تولدش اختلاف‌انگیز شده است؛ نظر وسیع علمی و عرفانی منافی توفا و رفع او نیست؛ با طلوع قیامت فقط خدا حکومت می‌کند؛ عیسی گزیده‌ای از آل عمران بود نه خدا یا فرزندش؛ می‌جیان مستضعف نیز خدای ملموس می‌خواستند؛ حقیقتی که با برهان روشن نشود با ابتهال می‌شود؛ چهار جبهه تبیین ابتهال، جزیه و جنگ؛ نمایندگانی که به مدینه آمدند؛ چه کسانی برای مباحله رفتند؟؛ اهل کتاب باید در اندیشه شرکزا شک آورند؛ سرباز زدن از پرستش بتها آیین به پا دارنده‌ی خداست؛ وابستگی تعصب‌انگیز راه اندیشه را می‌بندد؛ ولایت حقیقی پیمبران اطاعت از فرمان خداست.

آیه ۶۹ تا ۸۰

صفحه ۷۵۰

گمراهی اضلالگران نخست به خودشان برمی‌گردد؛ نمونه‌هایی از دام دامداران برای اضلال مردم؛ اظهار ایمان نخستین و کفر واپسین؛ مزدوران باید بهره دهند و چشم نکشیند؛ ایمان ظاهری منشأ احتجاج اغیار می‌گردد؛ مسیحیتی که از میان بینوایان برخاست خود وسیله امتیازات طبقاتی شد؛ امانتداری به انگیزه اصول فطرت و وجدان است؛ قیام مداوم راه برگرداندن حقوق و امانات است؛ وفای به عهد اگر از تقوا ریشه گیرد دوام یابد؛ مراحل سقوط تبدیل‌کنندگان عهد و پیمان به متاع؛ خدا و کتابشان محکوم تخیلات قومی است؛ برکناری امامان، قرآن را از اجتماع برکنار کرد؛ دارندگان کتاب و حکمت می‌خواهند دیگران ربانی باشند.

آیه ۸۱ تا ۹۲

صفحه ۷۷۶

میثاق پیمبران به صورت اخذ و اتیان است؛ نبوت‌های آگاهانه، به تاریخ تکامل انسان جهش داد؛ پدیده‌های طبیعی در مسیر تکامل طوعاً پیش می‌روند؛ اسلام؛ راهی کامل و تسلیم و هماهنگی با جهان است؛ راه‌هایی که خدا برای هدایت آدمی نهاده است؛ حاصل لعنت سقوطگاه فراگیرنده

دوزخیان می‌شود؛ انسان متکامل همیشه در حال توبه است؛ بر: افزایش و فضا و مقامی باز و فزاینده است؛ در ترکیبهای اجتماعی مجعول، افراد به مقام بر نمی‌رسند؛

آیه ۹۳ تا ۱۰۹

صفحه ۷۹۴

کشتی گرفتن یعقوب با خدا و نامیده شدن به اسرائیل؛ تحریمهای بنی اسرائیل برای پایبندی به سلطه کاهنان بوده است؛ محرمات ساختگی، بارهای گران و غلهایی دیگر است؛ کعبه خانه مردم است و بدون مانعی برای جوشش استعدادها؛ هدف طراح خانه، گسترده شدن سلم و امنیت در جهان بود؛ پیش‌بینی و وعده قرآن در برابر وعده شوم بالفور؛ هرکس کافر شود نیاز خود را نادیده گرفته است؛ با شعار رهبری راه خدا را کج می‌گردانند؛ مؤمنان باید عنصر پیشرو باشند و به عقب بر نگردند؛ تقوای کامل منشأ شناخت آیات‌الله است؛ اگر اعتصام به حبل‌الله سست شود جامعه به سقوط می‌گراید؛ به نعمت بعثتی توحیدی برابر شدید؛ برای شناخت خیر و معروف و منکر تشکیل گروه آگاه لازم است؛ نتایج عملی امر به معروف و نهی از منکر؛ روی‌گرداندن از آیات روشنگر وحشتها و زبونیها در بر دارد؛ نگرانی رسول خدا برای تفرقه امت و متن حدیث؛ کفر پس از ایمان آتش، دود و سیاهی در بر دارد؛ توجه به رنگ و نژاد در نتیجه بی‌توجهی به تاریخ و آینده بشریت است؛ ظلم از نادانی و سودجویی بشری ناشی می‌شود.

آیه ۱۱۰ تا ۱۲۰

صفحه ۸۲۹

توجیهاتی که برای «کنتم» شده است؛ دعوت پیمبران ضربه محکمی بود در درون بشر و عمق تاریخ؛ امت از آدمهای مستقیم رخ می‌نماید و اجتماع را رهایی می‌بخشد؛ فطرت همگانی محبوبی می‌جوید که اعتصام به آن کمال می‌آورد؛ ایمان اهل کتاب پیروان پراکنده را امت واحد می‌سازد؛ اگر عافیت‌جویان ترک مسئولیت کنند دشمن رهایشان نکند؛ رسالت جهانی مسیح به زودی دچار شرک و اوهام شد؛ ذلت و مسکنت یهود نتیجه طبیعی کفر، طغیان و تجاوز است؛ زمین را بندگان متعهد و صالح وارث می‌گردند نه بی‌تعهدها؛ مردمی که برخاستند و به راه افتادند در برابر عظمت خاضع می‌شوند؛ زمینه قیام امتی چگونه فراهم می‌گردد؟؛ محکم‌ترین تضمین مشروط رشد برای انسان نگران؛ آن‌چه حق است کم‌البخش و آن‌چه باطل است سرمایه‌سوز می‌باشد؛ مستشاران بیگانه سعی در انحراف نظام به سوی و سود خود دارند؛ پیدایش استعمار جهانی این آیه را به روشنی تفسیر می‌کند؛ آن‌کس که به تاریکی انس گرفته روشنایی با جسم و اعصابش ناسازگار است؛ با پایداری و پرواگیری، کیدهای دشمنان به شما زیان قطعی نمی‌رساند.

آیه ۱۲۱ تا ۱۲۹

صفحه ۸۶۰

میدان احد پیش درآمدی صفتبندی رسمی اسلام و کفر است؛ مؤمنان سست شده با ولایت خدائی تثبیت شدند؛ حقیقت عدد ملائکه و نیروی امدادی چیست؟؛ صبر و تقوا مؤمن را به نیروهای درون سوق می‌دهد؛ فرشتگان مأمور، بینش و آینده‌نگری و ثبات می‌دهند؛ آن کس که دارای ایمان و هدف برتر است قدرت پایداریش افزایش می‌یابد؛ کار تو رسالت، و امر عذاب و آمرزش به اراده خداوند است.

آیه ۱۳۰ تا ۱۳۶

صفحه ۸۷۶

شک افراد ضعیف‌الایمان در وعده‌های پیروزی خدا و رسولش؛ پاک داشتن اجتماع از بهره‌کشی و... علت‌العلل پیروزی است؛ اطاعت کامل از خدا و رسول رهائی از بند غیر خدا را در بر دارد؛ سرعت برای مغفرت، به آزادی و نور، هدایت می‌کند؛ کظم غیظ نموداری از تقواست که اراده به دست عقل ایمانی است؛ گناه برای موحد با ایمان آگاهی‌آور و محرک به سوی حق است.

آیه ۱۳۷ تا ۱۴۸

صفحه ۸۸۹

طریق مشهود دریافت سنن همان سیر در زمین است؛ آیا امر «فانظروا» مانند دیگر اوامر قرآنی و سنت، تکلیف‌آور نیست؟؛ این بینشهای تاریخی قرآن برای همه جهانیان در سراسر تاریخ است؛ شما مؤمنان به شرطی برترید که ایمان در شما پایه گرفته باشد؛ سنت جاری الهی همین قانون تداول و تداوم است؛ مداوله پدیده‌ای است همیشگی ناشی از اراده عمومی خداوند؛ انا لله و انا الیه راجعون؛ از برخوردهای تداولها شخصیت‌های مؤمن پدید آید؛ طرفداری حق بودن ضامن پیروزی نیست، سنت خدا چیز دیگری است؛ تداول و حوادث برای ساختن انسانهای برتر و مؤمنان صابر است؛ آیا جهاد مسلمانان را به شوق مرگ انداخته بود؛ فرار از میدان جنگ نموداری از ککش جاهلیت است؛ برای هیچ زنده‌ای که حرکت و تنفس حیاتی دارد، اختیار مرگ نیست؛ پندار پیروزی ناشی از دیدن امواج حوادث و حبابهای چشمگیر آن است؛ بهره دنیا اندک است و با کدورت، و بهره آخرت صافی و نیک.

آیه ۱۴۹ تا ۱۶۳

صفحه ۹۱۶

سست کردن اراده و عقیده مقدمه تسلیم شدن به دشمن و دل به او سپردن است؛ هر جا انسان شرک‌زده و ستم‌گزیده هست، همو سپاه توحید است؛ در پایان آن اوضاع روحی، اراده خدا ضربه نهایی دشمن را از شما باز داشت؛ هر غمی غم دیگر به بار می‌آورد و سرپیچی و غرور شکست در پی دارد؛ غموم متراکم منشأ آگاهی و تجدید حیات و بارش رحمت حق گردید؛ منشأ نگرانی و اضطراب فکری همان نفوس خودشان بود؛ شناخت سنن گونه‌ای است از شناخت خدا؛ برگزیدگان شهادت قد برافراشتند و بارز شدند تا به آرامگاه برتری پهلوی بر زمین نهند؛

مغفرت نیرویی حیاتی است که تجدید حیات می‌کند؛ ناتوانی فکری منشأ ناتوانی اخلاقی، شجاعت فکری منشأ هرگونه شجاعت است؛ شورا پایه اجتماع اسلامی است تا اندیشه‌ها و استعدادها بروز کند؛ مشورت از بند تقلید و ترس فکری برون می‌آورد و شجاعت نظر و شخصیت روحی می‌دهد؛ عفو و رحمت و دهش پیامبر دشمنان کینه‌توز را به مؤمنانی فداکار بدل کرد؛ برای جبران علل و اشتباهات چاره‌ای جز توکل متکی به ایمان نیست؛ پیمبران مستبد و فریبکار نیستند، می‌کوشند تا چشمها و گوشها را باز و مردم را آزاد کنند؛ اتباع رضوان‌الله هر مانعی را از سر راه تکامل برمی‌دارد.

آیه ۱۶۴ تا ۱۷۵

صفحه ۹۵۱

منت بر مؤمنین، همین تکمیل نبوت در زمینه ایمان است؛ تلاوت آیات و تزکیه و دریافت کتاب و حکمت، خواست انسان کمال جو و پویاست؛ اصول تربیت اجتماعی مورد نظر دانشمندان علوم تربیتی در حال حاضر چیست؟! همه جهان و جهانیان، و انسان فطری نیز، ظهور قوانین و سنن الهی هستند؛ دفاع از جان و مال مسئولیت فطری و وجدانی است؛ اندیشه و دید بسته و چشم‌انداز محدود درباره موت و حیات؛ هرگونه اندیشه و بینشی را و میدان عمل و حرکت را محدود می‌دارد و در پایان به یأس و سقوط می‌کشاند؛ شهدا همی‌کوشند که راه انصالی به آیندگان و ماندگان در دنیا باشند و بشارتهای خود را بدانان بنمایانند؛ نمونه و فشرده‌ای از دریافت‌های گزیدگان بشری درباره زندگی برتر و بقای انسان؛ پس از اعلام عفو خدا و رسول، این مردان با ثبات و احسان و تقوا، خشم خود را از عاصیان که موجب چنان شکستی شدند، فرو نشانند و با احسان به آنها و خودداری از نکوهش و طردشان آنان را به جمع مسلمانان کشانند؛ پیوستن خود به خدا و اتکاء به نیروی او کردن نمودار افزایش شخصیت ایمانی است.

آیه ۱۷۶ تا ۱۸۹

صفحه ۹۷۲

خریداران کفر و فروشندگان سرمایه‌های فطری ایمان نمی‌توانند اندک زیانی به خدا رسانند؛ بر طبق سنت الهی حوادث و مصائب و ابتلاآت باید پیش آید تا آلودگان به کفر و جاهلیت و جواذب آن از پیشروان پاکیزه شده و تکامل یافته و جدا و مشخص شوند؛ عمیق‌ترین حکمت انفاق که از سرچشمه ایمان و تقرب ناشی می‌شود، جلوگیری از بند و زنجیر شدن علاقه‌ها برای روح و اندیشه است؛ آتشیایی که در سراسر تاریخ هستی بنی‌اسرائیل را سوزانده، زبانه‌ای است از خویها و راه و روشی که از درون آنان سر می‌زند نه از خداست و نه خلق؛ همان کسان که همی تکان داده و برکنده و دور شوند از آن آتش، و داخل شوند به بهشت پس گوی نجات را برده به آرزوی برتر نائل گشته‌اند؛ آزمایشها و ابتلاآتیی که در متن زندگی و نفوس واقع می‌شود، لازمه آگاهی به واقعیت مرگ و بینش به ماوراء آن و غایت حیات است که آفاق دید را باز و احساس

به مسئولیت را شدید می‌گرداند؛ نباید گمان کنید که چون مردمی قدمی در راه حق بردارند و یا دستی به بخشش بکشایند و به آن مغرور شوند و چشمداشت به ثناخوانی نسبت به خود را درباره آن چه نمی‌کنند داشته باشند بی آن که برای مردم سودبخش و خدمتگزار باشند، برکنار از عذابند و رستگارند. همه اینها در معرض عذاب و سقوط هستند و رهایی ندارند.

صفحه ۹۸۸

آیه ۱۹۰ تا ۲۰۰

تفکر در خلق آسمانها و زمین، رهنمایی به بی‌هدف نبودن و یا هدفداری و هدف نهائی است که در وجود جامع و کامل و فشرده انسان و تربیت و تکامل او تجلی کرده است؛ باید منادیان و داعیانی برانگیخته شوند تا غایت و مسیر انسان و مسئولیتها را تبیین کنند و دعوت و مکتبشان راهگشای عقول و شعور خالص فطری باشد؛ ایمان به رب و مغفرت ذنب و تفکر سینه، استعدادها را شکوفان و نیروها را هماهنگ می‌کنند تا یکسر مجذوب خیر و هم‌پرواز با ابرار گردند؛ عمل هر عامل مؤمن و متکی به رب، از هر که باشد ضایع نمی‌شود؛ آیات «ان فی خلق السموات... تا... و الله عنده حسن الثواب» بیان روش و حرکت عقل سالم و فطری برای شناخت و دریافت مبدأ آفرینش و آگاهی تا دریافت اصول و موازین فکری و عملی و هدایت رسل تا برای همیشه و همه موازینی باشند برای شناخت آیین پاک و خالص الهی... و مردم پیرو آن موازین باشند نه اشخاص؛ با دید واقع‌نگر و عاقبت‌بین، بهره کافران اندک و فانی و آتش‌زاست و ثواب مؤمنان به کمال ربوبی و پرواگیران بهره‌ها و نعمتهائی است برتر و بی‌پایان؛ خداوند حساب حدود و عمل را دارد و حساب همه را، که مردم یکتواخت می‌نگرند و اعمالشان را از یکسو می‌نگرند، می‌رسد.

سوره نساء

بخش اول

صفحه ۱۰۰۷

آیه ۱ تا ۶

پرواگیری در موارد قدرت می‌باشد؛ ازدواج در اسلام با شرایط ضمنی محدود شده است؛ در شرایط فساد اجتماعی قوانین فطرت مسخ می‌گردد؛ در یک اجتماع متکامل اموال باید منشأ قیام شود؛ مسئولیت از لوازم عقل فطری است.

صفحه ۱۰۱۸

آیه ۷ تا ۱۴

اصل ارث بردن نزدیک‌ترها، هم فطری است و هم طبق اصل اقتصادی مالکیت تولید کننده؛ سهام ارث، تحدید میراث ذکور است و اثبات میراث زنان؛ باید به حکم خدا که بر طبق واقع و

تکوین است گردن نهید، همان خدایی که هم عالم به اسرار است و هم تشریح او هم چون تکوین حکیمانه است: اسلام مبنای ارث را نخست بر اصل رحم قرار داده که اصلی فطری و طبیعی است، آن‌گاه درجات قُرب و بُعد آن.

صفحه ۱۰۲۷

آیه ۱۵ تا ۲۲

حکم زنا برای تطهیر بیوت از آلودگی و اختلاط ارحام پس از آیات ارث آمده که همه آنها بر پایه و ریشه رَحِم است؛ اگر مرد و زنی که محیط بیت اسلامی را آلوده ساختند، توبه و محیط خانه را اصلاح کردند باید از آزارشان اعراض کرد و پذیرفتشان؛ چون انسان پدیده‌ای قابل تحول است باید با اختیار و اراده خود و استمداد از خدا، توفیق توبه را فراهم کند؛ زن و مرد حقوق و تکالیفی متناسب با ساختمان روحی و جسمی و عرف عمومی دارند.

سوره نساء

بخش دوم

صفحه ۱۰۳۸

آیه ۱ تا ۶

این سوره که با خطاب به ناس آغاز شده و اوامر و نواهی راجع به روابط عمومی آن هم متوجه به ناس است؛ شما انسانها باید در مسیر ربوبیت و سازندگی و تکامل و قوانین آن باشید و تسلیم آن شوید؛ آدم موصوف در قرآن به عنوان نخستین پیامبر، نخستین بشر نبوده است؟! پیش از آدم منتخب، آدمها یا آدم‌نماها - نسناس - می‌زیسته؛ در مرحله درگیری و رشد آن، پیامبران برانگیخته می‌شوند تا با آگاه نمودن مردم به توحید مبدأ و مسیر و هدف، وحدت آفرینشی و فطری را با آگاهی و تعقل، زنده و فعال گردانند؛ هرگونه پرستش که انسان را بازدارد یا برگرداند بت‌پرستی است و هر بت‌پرستی جاهلیت؛ رباینده و برنده اموال یتیمها، کار رسمی سران و غارتگران قدرتمند بود؛ آیات ازدواج زن را فراخور ساختمان روحی و جسمی، چون مردان دارای حق و قسط متبادل و تعدد زوجات را مشروط و محدود به قسط و عدل کرد؛ قسط در تعدد زوجات نخست وابسته به وضع روحی زن و مرد است؛ اسلام باید با همه شعاعها و جهات و ابعادش، در هر خانه مدینه پرتو افکند و نمایان شود و شکل گیرد؛ تعدد و تحدید و اختیار و نگهداری و طلاق زنان و شرایط زندگی با آنان برای پیغمبر با نظارت و فرمان وحی بوده است؛ خوف از بی‌عدالتی باید بازدارنده تعدد زوجات باشد؛ با طلوع توحید اسلام، بندگان رسمی آزادی واقعی یافتند؛ از نظر قرآن، نه زن کالا و نه مهر ثمن است؛ نفی مطلق مال و فرآورده‌ای که محصول کوشش شخص و صرف نیازهای واقعی فرد و اجتماع شود نفی شخصیت فرد است؛ رسیدن بلوغ آغاز مسئولیت، و احراز رشد آغاز تصرفات مستقل است.

آیه ۷ تا ۱۰

صفحه ۱۰۷۷

برانگیزنده استعدادها و قوای فکری و قدرتهای عضوی و نقش اجتماعی نخست همین محرکهای عاطفی است؛ سهم الارث نصیبی فطری و طبیعی است و شرع خداری آن را تبیین می‌کند؛ اگر مسئولیت به حقوق دیگران و آینده‌نگری و عاطفه اجتماعی از درون اشخاص و اجتماع خشک و بسته شود، چه امیدی برای توان دادن رشد و ناتوان باز می‌ماند؟ آنچه خوردگان مال مالخور و مالخورده و دوزخ درونی آزمندان ستمگر و کفر پیشه، مایه دوزخ است.

آیه ۱۱ تا ۱۴

صفحه ۱۰۸۷

بهره زن، از نظر قرآن، اصالت حکمی دارد و هماهنگ با طبیعت آنان است؛ وصیت خداوند در سهم‌بندی و تقسیم میراث، پس از وصیتی است که شخص ارث‌گذار به آن وصیت کرده؛ حکمت قانون برای انسان مختار و اجتماعی و نفع‌جو و خواه‌ناخواه متجاوز، برای تضمین منافع وسیع همگانی و ایجاد حدود است؛ نفی هرگونه وراثت رحمی در ضمن همبستگی و برادری ایمانی و همه در پرتو ولایت الهی و تشریحی، بیان‌کننده رهبری است؛ آیا ارث قرآن اولین حکم رسمی و اعلام حق مالکیت و ارث بردن و ارث‌گذاردن و وصیت برای زنان است؛ اطاعت از حدود الهی مرزهای طبقاتی را برمی‌دارد و بشر محدود را به سوی خدا می‌برد؛ عصیان خدا و رسول و تعدی به حدود الهی به اطاعت از مظاهر شرکتهای شیطنی و مرزهای متضاد و فردگرایی و سقوط می‌کشاند.

آیه ۱۵ تا ۲۱

صفحه ۱۱۰۳

دلایل مختلف رد نظریه منسوخ بودن این احکام؛ مبادا که فحشاء در نهان و درون اجتماع سختگیر و عفت‌پرور اسلامی و نهانگاه‌خانه‌ها رخنه کند، احکام و حدود و تهدیدی پیگیر و ریشه‌کن می‌باید؛ هر که به خدا روی آورد و پشیمان شود و به خلق مؤمن بپیوندد و به صلح و اصلاح گراید او را بپذیرید و با او مهربان باشید؛ پذیرش توبه اینان، مقتضای علم و حکمت جاری و حاکم و برآورنده اشیاء و نظامات است؛ توبه مقبول و نامقبول بیان‌قاعده و سنت جاری الهی است؛ گناه و توبه و درجات هر یک بستگی به تعالی انسان و ایمان او دارد؛ از جمع و حرکت و پیوند انسانی و ایمانی، راههای بسته در بینش باید باز شود و راهها و روابط و اندیشه‌های جاهلیت بسته گردد؛ با معاشرت به معروف و برداشتن یوغ تحقیر و اکراه است که مجال پرورش و استعدادهای عقب‌مانده زن مسلمان باز می‌شود و رشد می‌یابد؛ آن که جهان را زنده و دارای هدف و خود را در طریق وصول و کمال و حوادث را گذرگاه به سوی خیر و شرور را نما و خیر را بنیاد می‌بیند، دیگر شری و مکروهی ندارد؛ بازگرفتن حق زن روش ستمکاران

است که خود را قدرت برتر می‌پندارند و شایسته مرد ایمان و جامعه اسلامی نیست؛ اصول احکام عبادی، حقوقی، اقتصادی الهی بیان راه و حدود و وسیله خروج از ظلمات و تنگناهای غریزی و اجتماعی است و حرکت به سوی نور و فضاهاى روحی و اجتماعی است.

صفحه ۱۱۲۸

آیه ۲۲ تا ۲۸

بازتاب تجاوزهای جاهلی به حریم خانواده و افشاندن تخم کینه و سرکوبی عواطف و تأثیر متقابل آنها راههای به سوی خیر و صلاح و کمال و نجات را می‌بندد و راه به سوی سقوط و دوزخ را می‌گشاید؛ محرمات ازدواج به حکم فطرت و شرع، افراد را رشد و قدرت تقوا می‌دهد؛ حرام کنید آنچه خدا حرام کرده و مبهم گذارید آنچه را خدا مبهم گذارده است؛ خانواده توحیدی باید نمودار و پایگاه استقرار رحمتی باشد که بر عرش خداوند است؛ احکام این آیه همجور با نظام و قوانین آفرینش است...